

Česká pošta v mezinárodních vztazích

Ve volné sérii rozhovorů s lidmi „od pošty“ dnes pokračujeme rozhovorem s náměstkem generálního ředitele České pošty pro mezinárodní vztahy Ing. Petrem Angelisem. Přestože jeho činnost se bezprostředně nedotýká filatelie, jsme přesvědčeni, že si rozhovor přečtou nejen zájemci o současný poštovní provoz.

● Co všechno patří u České pošty do kompetenční oblasti náměstka pro mezinárodní vztahy?

Do mé kompetence patří především spolupráce se Světovou poštovní unií (UPU), Sdružením evropských veřejných poštovních operátorů POSTEUROP, kontakty se zahraničními poštovními správami, uzavírání mezinárodních smluv, a to obecných i konkrétně upravujících jednotlivé obory činnosti, tedy „poštovní diplomacie“, ale také kontakty s relevantními mezinárodními nepoštovními organizacemi. Vedle toho sem patří spolupráce s naší státní správou, Ministerstvem dopravy a spojů a s dalšími vládními institucemi. Do mého úseku spadá i mezinárodní poštovní provoz a činnost odštěpného závodu Mezinárodní provoz České pošty, který jej zajišťuje.

● Do vaší kompetence patří také Poštovní muzeum. Proč bylo podřízeno právě náměstkovi pro mezinárodní vztahy?

Poštovní muzeum bylo dlouhou dobu ve struktuře pošty „neukotvené“. Měnilo se jeho zařazení pod ministerstvem, ústředním ředitelstvím spojů, pod ředitelstvím pošt Praha. Poštovní muzeum je muzeem oborovým i firemním. Při jeho současném zařazení se vycházelo z toho, že má značné mezinárodní vazby. Především jde o mezinárodní výměnu nově vydávaných poštovních známek s poštovními správami v celém světě prostřednictvím UPU. Recipročně dostáváme nové známky z celého světa. Tím se průběžně rozrůstá fond muzea. Vedle toho se Poštovní muzeum významně podílí na reprezentaci naší pošty, české známkové tvorby a obecně České republiky v zahraničí.

● Jak se vlastně počítají platby za mezinárodní poštovní zásilky a jak si je pošty vzájemně vyúčtovávají?

Mezi jednotlivými zeměmi se platí za listovní zásilky tzv. „terminální výdaje“. Poštovní správy si vzájemně platí náklady spojené s operacemi při přepravě a dodání zásilek v zemi určení. Pokud zásilky procházejí další zemí, platí se tranzitní poplatky. Na úrovni UPU jsou domluveny terminální výdaje, které jsou odvozeny podle váhy pošty předávané k doručení. Sazby jsou podle „sazebníku“ UPU a jsou stejné na celém světě. Skladba zásilek podle hmotnosti a počtu se stanoví na základě statistického sledování prováděného periodicky podle metodiky UPU. Stanoví se průměr počtu zásilek a hmotnosti a podle toho se vypočítá individuální koeficient. Nevýhodou je, že sazby UPU jsou pod tlakem rozvojových zemí příliš vysoké.

Západoevropské země používají systém REIMS. Ten vychází z domácích tarifů v zemi určení, odesílající země zaplatí 80 % tohoto domácího tarifu. Tento systém lze použít při srovnatelných tuzemských tari-

Ing. Petr Angelis

fech. U nás se zatím nepoužívá a bylo by to i nevhodné. Ve srovnání se zeměmi EU a Švýcarskem jsou totiž v asociovaných zemích (včetně České republiky) ceny dvakrát až čtyřikrát nižší, takže tyto pošty by platily dvakrát až čtyřikrát víc, než by dostávaly. Výše částky, kterou dostane doručovací pošta, se odvíjí od domácího tarifu a od rychlosti doručení. Země používající systém REIMS mají nezávislé sledování rychlosti doručení zásilek mezinárodního styku na území vlastního státu.

● Jaká je vazba poplatků placených Českou poštou zahraničním poštovním správám za přepravu a doručení na poštovní tarify pro mezinárodní zásilky?

Sumarizují se náklady, to znamená náklady na dopravu a terminální výdaje placené do zahraničí, kvalifikovaným odhadem se určí počet zásilek, jejich váha je přesně známa. Z toho se stanoví průměrná cena za zásilku tak, aby nebyla ztrátová. Zisk je přitom v řádu procent. Důvodem pro změnu sazeb může být buď změna kurzu české koruny vůči zúčtovací jednotce MMF, která se označuje zkratkou SDR, nebo změna sazeb UPU, ta se dělá jednou za 5 let.

Naše sazby jsou ve srovnání se západními (ale i některými východními) zeměmi poměrně nízké. Mohlo by se proto zdát přirozené, že se budou muset zvýšit. Otázkou je, jestli jsou všechny vyšší sazby v zahraničí podloženy efektivním hospodařením. Musíme sledovat náklady, abychom byli v budoucnu konkurenceschopní. V Evropské unii není dovoleno křížové financování mezi univerzální a ostatními službami, což znamená, že jednotlivé druhy služeb se nesmějí navzájem dotovat.

● Jak se sleduje rychlost a kvalita přepravy a doručování zásilek?

Existují v zásadě dva způsoby sledování rychlosti dopravy zásilek. První je tzv. end-to-end, kdy jsou evidovány údaje o podání zásilky k poštovní přepravě a o jejím doručení. Tyto údaje požije odesílatel a adresát kontrolní zásilky na tiskopisu vloženém do této zásilky. Druhý způsob je tzv. diagnostický systém, jehož cílem je odhalit eventuelní slabá místa v průběhu dopravy zásilky. K tomu slouží testovací zásilky, které obsahují tzv. transponder - plastovou kartičku s „anténou“ a mikročipem. Na vstupu pošty do země, případně i na dalších důležitých místech z hlediska manipulace se zásilkami, jsou umístěny snímače, které průchod zásilky zaregistrují. Údaje jsou přeneseny do řídicího střediska v Bruselu a vyhodnoceny. Příslušné

země potom obdrží údaje, které slouží k podrobné analýze dopravy zásilek. Nezávislá sledovací firma potom doplní údaje o podání a doručení zásilky.

● **Veřejnosti se může zdát, že podmínky doručování zásilek, které si stanovuje naše pošta, představují omezení doručování.**

Máte asi na mysli vysoké modré doručovací schránky umístěné u silnice, do nichž se doručují zásilky pro jednotlivé vzdálené domy. Podobné schránky najdeme také v jiných zemích, v Evropě i v USA. Za první republiky doručovala pošta psaní dvakrát i třikrát za den. Dnes s rozvojem technologií přenosu informací už taková potřeba není. Kdysi jejich funkci plnila pošta. Četnější doručování by bylo samozřejmě možné i dnes - ovšem za cenu značného zdražení. Experimentálně se ověřovalo večerní doručování balíků. Jako nejvhodnější doba pro domácnosti se ukázala doba mezi 17 a 19 hodinou. Firmy zase pochopitelně vyžadovaly doručování přes den. Pro takovou službu by bylo potřeba podstatně zvýšit počet doručovatelů a zase by vzrostly náklady a tudíž i ceny těchto služeb.

● **Nedávno byla publikována informace o spolupráci České pošty se společností DHL.**

Na trhu působí celá řada firem poskytujících služby expresní dopravy zásilek. Jejich úspěch je založen na několika faktorech. Především se ve srovnání s poštou zaměřují jen na některé speciální produkty, dále jsou řízeny celosvětově, zatímco pošty jsou řízeny na úrovni jednotlivých států. Za nejpodstatnější však považují marketingové aktivity, které jsou skutečně ukázkové a podle mého názoru vedou k úspěchu těchto firem. Nabídka mezinárodní služby EMS není dostatečnou konkurencí, protože má nižší kvalitativní úroveň - i když za nižší cenu. Česká pošta provedla výběrové řízení, na jehož základě vybrala společnost DHL, se kterou připravuje nový produkt. Ten by měl mít parametry produktů DHL, ale nižší cenu. Pošta od něj očekává vyšší finanční přínos než ze služby EMS. Produkt bude určený především pro korespondenci mezi firmami (business to business). Většinou půjde o posílání dokumentů, v menším množství i zboží. Česká pošta bude přijímat mezinárodní expresní zásilky, které předá k další přepravě a doručení DHL. Předpokladem je určitá technická vybavenost pošty, umožňující sledovat pohyb jednotlivých zásilek.

● **Obraťme se trochu blíže k filatelii. Jakou roli dnes hrají v mezinárodní poštovní přepravě poštovní známky?**

Vedle toho, že stejně jako v domácím provozu slouží jako doklad o zaplacení poštovního, jsou v mezinárodním styku také prostředkem a formou propagace států, kultury a významných společenských záležitostí. Kontrolou správnosti výplatného u mezinárodních zásilek by se měla zabývat vyměřovací pošta před výstupem zásilky ze země.

● **Mají ještě poštovní známky význam v poštovním provozu?**

Z provozního hlediska nepředstavují žádnou zátěž. Mají ovšem významnou funkci propagační. Role po-

štovní známky i jako potvrzenky o zaplacení za službu je prozatím pro jednotlivé odesilatele nezastupitelná.

● **Jaký je váš názor na jednotné celosvětové číslování nově vydávaných poštovních známek, prosazované WADP v rámci boje proti ilegálním vydáním?**

Ilegální vydávání poštovních známek, to je vydávání jiných než oficiálně schválených známek, je podobně jako falšování oficiálně vydaných poštovních známek problémem, kterému je třeba čelit. Tento problém má jak finanční, tak etický rozměr. Finanční ztráty, které poště tato trestná činnost může způsobit, jsou poměrně značné, a proto je třeba proti ní přijmout účinná opatření. Mezi ně patří co nejširší publikace emisních plánů a oficiálních katalogů známek a také jednotné číslování, o němž jste se zmínil. Nedokáží však odhadnout účinnost takového opatření a ani se necítím být pro to dostatečně fundovaný. Myslím si však, že jednotná celosvětová evidence může mít určitý význam pro filatelisty a obchodníky s poštovními známkami především pro filatelistické účely. Pro běžného zákazníka pošty a prodejce cenin pro potřebu úhrady poštovních sazeb však taková evidence známek patrně valný význam mít nebude.

● **Jaký je vůbec váš osobní vztah k filatelii?**

Nejsem filatelista. Můj děda laicky, s nadšením, ale bez větších finančních prostředků sbíral československé známky. Pro mne a pro bratra dělal dvě sbírky. Když jsem se oženil, sbírku jsem zkompletoval a od té doby u mne leží. Ale známky nesbírám. Když jsem začínal na poště, platila nepsaná zásada, že úředníci v provozu by neměli být filatelisté.

● **Na závěr ještě jedna aktuální otázka: jaký je váš názor na diskutovanou transformaci, resp. privatizaci České pošty?**

Je třeba si uvědomit specifickou pozici pošty, která není vždy dobře chápána. Časté srovnávání pošty a telekomunikačních společností je značně zjednodušené a nepřesné. Pošta zajišťuje výměnu informací v hmotné podobě v celosvětovém měřítku. Světová poštovní unie garantuje, že podaná poštovní zásilka bude také řádně dodána v souladu s definovanými a garantovanými procedurami. Jde o univerzální službu, kterou zaručují vlády členských zemí UPU. Pro posuzování činnosti pošty a její budoucnosti není ekonomická stránka jediná ani rozhodující. O budoucnosti by se mělo kvalifikovaně diskutovat a transformace by se měla velmi opatrně a bedlivě posoudit právě z hlediska zajištění univerzální služby. ■

Rozhovor připravili František Beneš a Miroslav Langhammer.

Ing. Petr Angelis

Od roku 1979 pracoval u pošty v provozní oblasti v Praze, nejprve jako inspektor, později vedoucí provozního odboru, provozní náměstek a ředitel pražského ředitelství. Od roku 1995 je náměstkem generálního ředitele České pošty pro mezinárodní vztahy.